

Het bijbelse kernwoord navolging ¹

Het woordgebruik (volgen/ volgeling/ navolgen)²

Oude Testament

Het valt op, dat in het O.T. het woord „volgen" (o.a. ‘halak achareh’) vooral gebruikt wordt om het achternagaan (volgen) van andere goden (ijdelheden) aan te duiden of het navolgen van de zonden van bijv. Jerobeam (2 Kon. 10:29).. Zie o.a. Richt. 2:12; Deut. 4:3; 6: 14; 1 Kon. 21:26; Jer. 11:10, enz.. De dienst van de Baäls en Asjtartes (vruchtbaarheidsgod(in) was volop in trek in Israël, toen Elia het volk op de Karmel voor de keuze plaatste: ‘Als de Heere God is, volgt Hem na; maar als het de Baäl is, volgt hem na’ (1 Kon. 18:21).³

In Jer. 2:2 wordt de tocht van Israël door de woestijn vergeleken met wat de bruid doet in haar ondertrouw: zij volgt haar bruidegom. In Num. 14:24 is het de verspieder Kaleb die volhardde in het navolgen van de Heere; vgl. ook Num. 22:11; 32:12; Joz.14:8v, 14; 1 Kon.9:6, 18:21 enz.. Navolgen = in de weg van de Heere (Zijn beloften en bevelen) gaan. Zie Deut. 13:4. Zo ook koning Hizkia (2 Kon.18:6) en koning Josia (2 Kron.34:33).

In later tijd ontstond het gebruik, dat de leerlingen van een rabbi hun meester alleen voorop lieten gaan (te voet of op een ezel) en hem op eerbiedige afstand volgden.

In dit volgen zit de notie van volstreckte onderwerping aan het woord van de „voorganger". Men kan alleen volgeling zijn als men bereid is onvoorwaardelijk te doen, wat hij zegt en beveelt. Men erkent er zijn gezag mee. Het is voor de betrokkene een belangrijke gebeurtenis, als men op deze wijze volgeling wordt.

Nieuwe Testament

Het NT gebruikt hoofdzakelijk de Gr.werkwoorden ‘akoloutheo’ / ‘mimeomai’

Dat wij navolgers van God en van Christus moeten zijn, wordt ons in de heilige Schrift herhaaldelijk voorgehouden. Zie Ef. 5:1. Maar wat houdt dat eigenlijk in?

Jezus roept op om Zijn discipel te worden

Wat betekent de roeping om Jezus te volgen? Door Zijn onweerstaanbare roep van Hem, de Meester worden Zijn volgelingen weggetrokken uit al hun vroegere levensverbanden. En zo blijven ze aan Hem verbonden Hij heeft hun hart voor Zich ingewonnen. ‘Zij hebben Hem lief, omdat Hij hen eerst heeft liefgehad’ (1 Joh. 4:19). Hun keuze van deze Meester is gefundeerd in Zijn keuze van zulke volgelingen: een tollenaar, een paar vissers...En in deze

---

¹ Deze voordracht is een bewerking van een eerder in mijn website geplaatste voordracht in de rubriek Praktisch Theologische onderwerpen. Ze is ook enigszins anders van opzet dan de andere voordrachten in de rubriek ‘bijbelse kernwoorden’ (uitvoeriger en met praktisch toegespitste uitwijdingen).

² Er is selectief gebruik gemaakt van ds. F.J. Pop, *Bijbelse woorden en hun geheim*; 's Gravenhage 1964; s.v. volgen/ volgeling/ navolgen; blz. 529v. Tevens van *Dictionary of Paul and his letters* (ed. Gerald F. Hawthorne/ Ralph P. Martin); Leicester 1993; s.v. Imitation of Paul/ of Christ (S. E. Fowl, blz. 428vv).

³ Overigens wordt het woord navolgen natuurlijk ook gebruikt als een aanduiding van: iemand achternagaan; bijv. Ex. 14:28 (Farao – Israel in de Rode Zee ; of ook het volgen van de ark. Verder voor het volgen van een meerdere: een soldaat zijn aanvoerder (Richt.9:4, 49), de slavin haar meesteres (1 Sam.25:42); de leerling Elisa volgt de profeet Elia (1 Kon. 19:20 v.); een deel van het volk volgt een koning (1 Kon. 16:21 v.); Ruth volgt haar schoonmoeder (Ruth 1: 4).

geloofsvereniging met Christus waarin de dingen steeds meer worden opgeklaard, voelen zij zich Zijn dienstknechten. Maar de Meester noemt hen Zijn vrienden en Zijn broeders. Zie Matth. 4:19, 20, 22, 25 (vele scharen); Mark. 1:17, 20, 36; Luk. 23:55 (vrouwen).

Navolging is discipelschap, waarbij wij met heel ons hebben en houden in het bezit van deze Meester zijn overgegaan. Alleen wanneer zich dat in ons leven voltrekt, kunnen wij werkelijk toekomen aan een volgen van Jezus. Dan worden wij weggeroepen uit een krampachtige levenshouding, waarin we proberen om ethische topprestaties te leveren en God te vriend te houden door het op een akkoordje te gooien met de wet van God.

Navolgen is niet: nabootsen/ imiteren

In Griekenland is ‘mimeomai’ het woord voor: nadoen wat een ander doet. De cultuur vindt, aldus de Grieken, zijn eerste begin in de nabootsing van wat de dieren deden; het bouwen van een huis bijv. is afgekeken van de zwaluwen.... In de ethiek betekent het woord: nadoen wat je de goeden hebt zien doen. Een spreuk luidde: „Men moet óf goed zijn of een goede nadoen.”

Maar in de Bijbel is navolgen niet hetzelfde als nabootsen/ imiteren.

Laat ik een voorbeeld noemen. Een kind, dat een vertrouwensrelatie heeft met zijn vader, zal gedurende lange tijd en soms zelfs wel in heel zijn leven het ‘vaderbeeld’ voor ogen houden. Dat beeld van zijn vader kan hem inspireren tot een zinvol leven. Het kind gaat om zo te zeggen in de voetsporen van zijn vader en speelt ergens de rol van zijn vader. Maar een toneelspeler die de rol van een vader in een toneelstuk moet instuderen en gespeend is van alle vaderlijke gevoelens, kan het misschien wel een heel eind brengen om als vader op te treden, maar het blijft imitatie, nabootsing. En als hij uit zijn rol valt, als het spel voorbij is, kan het zijn, dat hij helemaal niet zo’n vaderlijke figuur blijkt te zijn. Het was namaak. En van namaak houden we meestal een slechte smaak in onze mond over.

Een christenmens is, als het goed is, het kind dat zich met de Vader verbonden weet en het Vaderbeeld, de levende God en Zijn levende Christus mag volgen. Hij is niet de imitator, de toneelspeler, de namaak-Christus die een poosje meedoet in een rollenspel, zonder dat hij innerlijke binding heeft aan het voorbeeld, dat hij nabootst. Een christen gaat zo dicht mogelijk achter Jezus aan in een praktijk van ware godzaligheid. Hij moet niet op een afstand naast Christus wandelen om te kijken, hoe Hij het doet om Hem vervolgens na te doen. Wij moeten achter, niet naast Jezus gaan en Zijn goede voorbeeld volgen.

E. Schweizer heeft in dit verband een sprekend beeld gebruikt. Het is dat van een kind dat bij zijn grootmoeder op bezoek is ergens hoog in de bergen. Opeens steekt er een zware sneeuwstorm op en het kind kan niet meer naar huis terug.

En wat doet dan de vader van dat kind? Hij haalt het op, baant zich een weg met zijn sterke schouders door de opeenhoppingen van de sneeuw. En het kind gaat stap voor stap achter hem aan. Het gaat in het spoor van vader. Als deze vader echter zijn kind slechts een voorbeeld wilde geven, dan zou dit kind tien meter naast hem zich een eind verderop een eigen weg moeten banen door de sneeuwmassa’s en daarbij het voorbeeld van vader moeten afkijken. In dat geval volgt het kind zijn vader niet, maar doet hem alleen maar na.

Afgezien van de consequenties die Schweizer aan dit voorbeeld verbindt, maakt het ons in ieder geval duidelijk, wat het verschil is tussen iemand die Jezus navolgt, daarbij achter Hem aangaat, alles van Hem verwacht in geloofsvertrouwen en gehoorzaamheid en iemand die

Jezus nadoet, maar inmiddels op zijn eigen houtje, los van Hem en naast Hem zijn eigen weg zoekt. Navolging is wat anders dan imitatie.

Geen bewondering, maar aanbidding

Als wij over deze dingen nog even doordenken, ontdekken we, dat navolging in de zin van imitatie op zijn best een product is van bewondering. Iemand kan een welsprekend leraar om zijn oratorisch talent bewonderen en proberen hem na te doen. Iemand kan een hoogstaand mens met een fijn karakter en een verheven levensinstelling bewonderen en proberen hem na te doen. Maar vaak zal hij tot de ontdekking komen, dat het niet gelukt. Hij heeft er de innerlijke kracht niet voor. Hij is in zijn hart nu eenmaal anders en zijn talenten zijn geringer. De navolging loopt uit op teleurstelling. En alleen de bewondering, de houding van een toeschouwer blijft over. ‘Was ik ook maar zo!’ Søren Kierkegaard heeft deze toeschouwershouding van de bewonderaar het surrogaat van de echte navolging van Christus genoemd. Om werkelijk een navolger van Christus te worden, is ons derhalve meer nodig dan alleen maar bewondering.

Tijdens Jezus’ verblijf op aarde volgde Hem een grote schare van mensen (Mark. 3:7). Maar bij velen kwam het nooit verder dan bewondering. En die sloeg weldra om in teleurstelling, straks in haat. Kruist Hem! Uit Joh. 6:15 blijkt, dat deze volgelingen van Jezus Hem met geweld tot een Messiaanse koning willen maken die hen kon vrijvechten uit de macht van de bezetters, de Romeinen. Maar zo wilde Jezus het niet.

Om werkelijk een navolger van Christus te worden, moet het in ons leven komen tot aanbidding.

In Bethlehems stal knielden de herders in aanbidding neer. Maar op Bethlehems straten verwonderden zich slechts de mensen over wat de herders hun vertelden (Luk. 2:18). Wezenlijke navolging van Christus komt daar tot stand, waar een zondaar van dood levend wordt gemaakt door Gods wederbarende Heilige Geest (vgl. Joh. 3:1vv). Door die Geest wordt hij uit zijn bedrieglijke, zelfzuchtige en hoogmoedige bestaan weggeroepen en worden er banden gelegd met de levende Zaligmaker Die het bij Zijn Vader wil opnemen voor zo iemand. Hij neemt het dan van ons over. Hij neemt ons voor Zich in door Zijn Geest. En in deze geloofsvereniging met Christus, waarin wij totaal en radicaal voor Zijn rekening komen te liggen, loopt alles uit op aanbidding. ‘Het heeft God behaagd Zijn Zoon in ons te openbaren’ (Gal.1:15a, 16a). Het leven mag een leven worden uit en in Zijn gemeenschap. God krijgt Zijn recht op aarde terug van Hem, dit Adamskind. En een volgeling van deze Jezus die zich door het geloof in Hem verbergen mag, beleeft de grootste vreugde daaraan, dat God Zijn recht op aarde gekregen heeft in deze Ene. Achter Jezus aangaan betekent daarom voor iedere discipel: in Christus God behagen.

Heel Christus’ leven echter staat in het teken van het verzoenend kruis. Ook Zijn leven van gehoorzaamheid aan de wet van God is ten diepste plaatsvervangend geweest. En als de grote Plaatsvervanger, maar dan zo ook alleen, is Hij onze Voorganger.

Jezus’ gang naar Golgotha is onze heilsweg en tegelijk ook onze kruisweg

Jezus volgen betekent dus bepaald meer dan Hem bewonderen. Het is ten diepste als een moegewerkte en stukgebroke zondaar in aanbidding neerknielen bij Zijn kruis.

Het tweede echter dat het volgen van Jezus kenmerkt, is, dat Zijn kruisweg door ons niet slechts als heilsweg doorleefd wordt, maar ook dat Zijn kruisweg tot op zekere hoogte onze kruisweg wordt. Wie een navolger van Christus wordt, kiest tegen zichzelf en voor het kruis in heel zijn leven. Dat is geen geringe zaak. Christus zei: ‘Zo iemand achter Mij wil komen,

die verloochene zichzelf en neme zijn kruis dagelijks op, en volg Me' (Matth.16:22-28; Mark. 8:32-38; Luk. 9:23). Zie ook Mark. 10:21, 28.

Het discipelschap betekende voor Christus' jongeren, dat zij vrijwillig afstand deden van heel hun vroegere leven. Vgl. o.a. Matth. 8:19vv. Het Evangelie en de roepstem van Christus zijn maar niet een verheven idee. Zij sturen aan op een radicale verandering. Een discipel van Jezus zijn betekent, dat wij ons midden in de wereld burgers van een andere wereld weten.

De navolging van Christus kostte de jongeren van Jezus hun boterham, het vissersberoep, een tolhuis. Christus vroeg hen, dat zij bereid waren net zo arm te zijn als Hij en geen plaats te willen hebben, waar zij het hoofd konden neerleggen. Al hun zekerheden moesten zij inruilen voor een onzekere zwerftocht achter Hem aan, onvoorwaardelijk en radicaal. In zo'n geval is er zelfs geen tijd om te wachten op de dood van zijn eigen vader om die althans eerst nog de laatste eer te bewijzen (Luk. 9:59, 60). Geen slag om de arm. Onmiddellijk, zonder dralen komen. Men geve zichzelf niet de kans om op een eenmaal genomen besluit om Jezus te volgen terug te komen door te zeggen: 'Maar eerst wil ik nog dit of dat doen'. Wie Jezus volgen wil, moet zichzelf leren prijsgeven, eigen geld en goed, eigen roem en eer, eigen vroomheid en gerechtigheid.

Navolging met zelfverloochening

Voor deze manier van navolging is maar één woord goed, het woord zelfverloochening. Vaak maken wij ons daarvan af door te stellen dat de volgelingen die Jezus tijdens Zijn leven op aarde achter Zich had, op een andere manier geroepen werden om Hem te volgen dan wij. Voor ons betekent het volgen van Jezus toch immers niet meer dat we net als de rijke jongeling onze inboedel te gelde maken en vervolgens alles aan de armen der wereld uitdelen om bezitsloos door het leven te gaan?

Voor ons zal de navolging toch niet betekenen dat we ons gezins- en familieleven verlaten om heel alleen de Heere te gaan volgen en dienen?

Nu, het is inderdaad zo dat de navolging voor de één wat anders betekenen kan dan voor de ander. Het is duidelijk dat de navolging van Jezus voor sommigen uitgerekend betekent dat zij getrouw hun beroep waarnemen en hun huiselijke plichten nakomen.

Maar dat betekent niet dat Christus ons soms ook niet kan roepen tot een discipelschap dat in de praktijk inhoudt dat wij inderdaad ons huis verkopen, geen cent méér willen hebben dan voor ons dagelijks onderhoud nodig is, familiebanden verbreken om op deze manier onze handen geheel vrij te hebben voor de verbreiding van het Evangelie. Wie in het Evangelie wil dienen, moet bereid zijn in die zin alles prijs te geven.

Maar niet alleen een zendeling, evangelist of evangeliedienaar wordt tot deze zelfverloochening geroepen. Ten diepste wordt deze bereidheid gevraagd van ieder die achter Jezus aan wil komen.

Navolging is zelfverloochening. Dat is het omgekeerde van zelfhandhaving. En wat zelfhandhaving is, kunnen we weten uit eigen ervaring. Ik geef er drie voorbeelden van.

- ❑ Een mens kan zichzelf handhaven met zijn geld en bezit. Dan zit hij er warmpjes in, heeft een goed jaarinkomen, een behoorlijke levensverzekering, een opgeruimd humeur, een uitstekende werklust. Wie doet hem wat?
- ❑ Een mens kan zichzelf handhaven met zijn knappe verstand. Hij kan goed studeren. Heel zijn leven staat in het teken van de promotie. Wat een rijke in zijn zak heeft, heeft de man van het intellect in zijn mars. Kennis is macht, net als geld. Iedereen

ontziet zo'n mens. Hij heeft een eerste klas naam onder de mensen. Hij doet voor niemand een stap achteruit. Hij overbluft iedereen.

- Een men kan zichzelf handhaven door stipt te leven naar Gods wet. Dan is hij vroom. Morgen nog vromer. Straks misschien wel volmaakt. En hoewel de beste breister wel eens een steek laat vallen, zal God hem, naar hij meent, niet lastig vallen, als hij slechts gedaan heeft, wat hij kon. 'Iedereen het zijne geven', heet dat in de volksmond. Wat de rijke in zijn zak en de man van verstand in zijn mars heeft, dat heeft deze vrome in zijn goede wil.

Dat is in alle drie de gevallen zelfhandhaving, al noemt men het in de praktijk zelfverwerkelijking. Maar een navolger van Christus kan geen zelfhandhaver meer zijn. Hij moet zijn leven verliezen, zijn 'ik' prijsgeven, zichzelf negeren, 'nee' zeggen tegen dit alles.

Als we van een Ander geworden zijn, dan zijn we niet langer baas meer in eigen huis. Zelfverloochening, dat is: niet meer geborgen willen zijn in zijn geld, zijn wetenschap, zijn vroomheid. Wie Jezus navolgt, heeft niets, weet niets, is niets.

Van die prijs van de navolging kan niets worden afgedongen. Hier is geen reductie mogelijk. De kosten zijn scherp berekend.

Jezus' eisen zijn onvoorwaardelijk en radicaal. 'Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven zal verliezen, om Mijnentwil en om des Evangelies wil, die zal hetzelfde behouden' (Mark. 8:35; zie ook Matth. 16:25; Luk. 9:24; 17:33).

Deze zelfverloochening is dus nog ingrijpender dan dat we bijvoorbeeld een stuk van ons leven opofferen in dienst van de lijdende mensheid. Ze is vrucht van het loslaten van het eigen ik. Ze wordt geboren in de afgrond van de zelfveroordeling, daar waar de vrees om failliet te gaan plaats maakt voor de zekerheid failliet te zijn en de troostvolle wetenschap in handen te zijn van een Zaligmaker Die weet wat het is om te zorgen voor tijd en eeuwigheid.

Wie Jezus mag volgen in zelfverloochening verliest nooit zoveel dat hij niet genoeg overhoudt om welgetroost te leven en te sterven.

Paulus schreef: 'Ik sterf alle dagen...' (1 Kor. 15:31). Maar al moest hij dagelijks met het leven afrekenen, hij had een vaste hoop op een onbeweeglijk Koninkrijk. Een navolger van Christus heeft niets meer te verliezen, omdat hij alles gewonnen heeft. Zijn 'ik' met alle eigenbelang moet buiten spel worden gezet. Want 'Hij' heeft het voor het zeggen gekregen. Een volgeling van Christus Jezus mag 'het Lam volgen, waar het ook heengaat' (Openb.14:4).

4

Stigmata en vrijwillige armoede

U kent het verhaal van Franciscus van Assisi, de stichter van de franciscaner bedelorde. Na zijn jonge jaren doorgebracht te hebben in de vreugde van de wereld, kwam hij door het lezen van het Evangelie en bijzonder van dat gedeelte dat spreekt over de uitzending van Christus' jongeren in volslagen armoede, tot de navolging van Christus. Zij bestond voor hem in het vrijwillig afstand doen van al zijn bezittingen. Als bedelaar trok hij rond om overal in Italië het Evangelie te verkondigen. De beschouwing van Christus' lijden en armoede bracht hem

---

⁴ Uit Word Pictures (Bible Works): 'The Christian life is following the Lamb of God as Jesus taught (Mr 2:14; 10:21; Lu 9:59; Joh 1:43; 21:19, etc.) and as Peter taught (1Pe 2:21) and John (1Jo 2:6).

soms tot een verrukkelijk gevoel van vreugde, zo zelfs dat volgens de overlevering in zijn handen, voeten en zijde de lidtekenen (stigmata) van Jezus' gekruisigde lichaam zichtbaar werden.

Twee jaar na zijn dood (in 1228) werd Franciscus heilig verklaard. Jezus' kruis werd in zijn leven afgedrukt. Vasten, waken, lichamelijke kastijdingen waren volgens hem de enige dingen die goed waren voor wat hij noemde zijn 'broeder ezel', zijn lichaam.

Is dat het ideaal van de navolging, dat ook wij elkaar voorhouden? Of is de eis tot zelfverloochening van ingrijpende aard? Ja, het laatste. Wat dat betreft kies ik liever voor die andere monnik die ook zelfs in zijn vroomheid geen grond meer vinden kon, Maarten Luther. Want ook al zou men de lidtekenen van Christus' lijden in zijn lichaam omdragen en al zijn goederen tot onderhoud van de armen hebben uitgedeeld, wat zou het ons baten, als we de liefde niet hadden?

Echter, waar de liefde van ons een navolger van Christus heeft gemaakt, daar moet het dan toch ook openbaar komen, ja zeker, ook in onze handen, ook in onze voeten, ook in het gebruik dat wij maken van onze verstandelijke vermogens en in de besteding van ons geld, enz., enz. of wij van de dood zijn overgegaan in het leven. Een navolger van Christus negeert zichzelf. Hij behoort tot de orde van 'de minste broeders'. Vrijwillig arm. 'Als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmee vergenoegd zijn' (1 Tim. 6:8). Want nooit is een mens zo rijk, als wanneer hij de voetstappen mag drukken van Hem Die 'om onzent wil arm werd, daar Hij rijk was, opdat wij door Zijn armoede rijk zouden worden' (2 Kor. 8:9).

Navolging als kruisweg

Voor nog een ander aspect van de navolging van de Heere Christus, moeten we de aandacht vragen. Het navolgen van de Heere Jezus betekent ook altijd, dat we bereid zijn geworden om een kruisweg te gaan. Wie Jezus volgt, komt onder het kruis. Geen christen die delen wil in de victorie van Christus, zal in 'het strijdperk van dit leven' het kruis kunnen ontlopen. Hij zal het ook niet willen.

Daarop heeft de Heere Jezus Zijn discipelen vaak en indringend gewezen, onder andere toen Hij zei: 'En die zijn kruis niet *op zich* neemt, en Mij navolgt, is Mijns niet waardig' (Matth. 10 : 38 ; Luk.14:27).

Maar nu zou iemand kunnen opmerken dat het niet slechts voor christenen kenmerkend is, dat zij vaak gebukt door het leven moeten gaan. Is heel het leven eigenlijk niet een lijden? Ieder huis heeft zijn kruis, ieder hart zijn smart. Onder de vrolijkste lach gaat soms het zwaarste leed schuil. En hoe zwaar is juist zo'n verborgen kruis, een strijd waar niemand van weet. De eenzaamheid van een weduwschap. Een telkens weerkerende kwaal die ons verhindert ons werk te doen. Grote zorgen in verband met opgroeiende kinderen. Huwelijksverdriet.

Zo ligt het in ons persoonlijk leven. Maar ook in het grote geheel van het wereldgebeuren is dat zo. Er zijn duistere machten: aardbevingen vanuit het binnenste van de aarde; cyclonen die hele steden vernietigen. Zij kosten niet zelden duizenden mensen het leven. Er zijn oorlogen tussen de volkeren, waarbij onnozele kinderen nameloos leed wordt berokkend. Er is sociale ongerechtigheid die het leven voor miljoenen tot een gevangenis maakt.

Een ding moeten wij ten aanzien van dit alles in elk geval zeggen, namelijk dat er een onlosmakelijk verband is tussen zonde en leed. Op de bodem van alle vragen ligt der wereld zondeschild. Wie hier niet begint bij Genesis 3, vertilt zich aan de problemen. Er is een 'universele kastijding'. Calvijn schreef aan Madame de Cany: 'Wij verdienen vanwege onze zonden smaad en schande, ongeluk en beproeving, ja duizend doden te moeten sterven, als dit mogelijk was.'⁵

De zonde zit in de structuren, zo wordt nog wel eens gezegd. Zo is het ook. De zonde heeft in heel Gods schepping zich geopenbaard als een ruinerende macht

Het kruis in het christenleven

Een levensgroot probleem, waarmee vele kinderen van God geworsteld hebben en nog worstelen, is echter, hoe het kan bestaan dat ook iemand die Christus deelachtig is geworden, nog door vele plagen en smarten wordt getroffen. Als er een Man van smarten is geweest, op Wie 'de ongerechtigheid van ons allen is aangelopen en Die al onze ziekten droeg' (Jes. 53:6b, 4a), moest dat dan niet ook de afschaffing en verdwijning betekenen van elk kruis in het christenleven?

Als God in Christus onze Vader geworden is, is het dan niet onbegrijpelijk, dat het leed in ons leven vaak verhevigd wordt in plaats van opgeheven? God keert de rollen niet zelden om. De goddelozen gaat het goed, de vromen slecht. Dat is het probleem van de zogenaamde theodicee, de rechtvaardiging van Gods wereldbestuur, dat haast zo oud is als de mensheid op aarde.

Die verheving van het leed krijgt zelfs nog een sterke toespitsing, doordat een christenmens moet rekenen op een kruis dat een niet-christen niet kent. Een volgeling van Christus krijgt er een kruis bij. Hij staat immers in de navolging van Christus per definitie reeds op een kruisweg. Hij deelt in de lots- en lijdensgemeenschap met zijn Heere. 'Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen' (Joh. 15:20b).

Hoe nauwer de vereniging mag worden met de gekruisigde Zaligmaker, hoe zwaarder het kruis gaat worden, het kruis van wanbegrip, van vereenzaming, van smaad en de laster, van vervolgingen. Pascal heeft eens gezegd, dat Christus in doodslijden blijft tot aan het eind der wereld. Als de satan het hemelse Hoofd Christus niet meer raken kan, dan zal hij in elk geval de lidmaten van Zijn Lichaam zoveel als hij kan, martelen.

Over dit specifieke kruis - dragen waartoe een christen geroepen wordt, spreekt het Nieuwe Testament heel vaak. Men zou zelfs kunnen zeggen, dat heel het Nieuwe Testament geschreven is vanuit het standpunt van de verdrukte gemeente. Wie Jezus volgt, komt onder het kruis. Hij moet gelijkvormig worden gemaakt aan zijn Heere. Paulus spreekt in dit verband over 'de overblijfselen van de verdrukkingen van Christus' (Kol. 1:24). En hij gaat zelfs zover dat hij zegt dat in zijn vlees aangevuld wordt wat aan het lijden van Christus ontbreekt. Wat niet betekent, dat het verzoeningswerk van Christus niet volkomen zou zijn, maar wel dat met het 'Het is volbracht' niet aan alle lijden een eind is gekomen.

Christus blijft tot op zekere hoogte lijden in al de lidmaten van Zijn lichaam. In hen wordt Hij nog maar steeds verworpen, gehoond en geslagen. En in deze schande en verwerping gaan zij met hun Meester mee tot aan de randen van de afgrond van de godsverlating. 'Waar is uw God' (Ps. 42:11 slot). Het siddert soms door hen heen: 'Heeft God vergeten genadig te zijn?'

---

⁵ Jean-Daniel Benoit, *Calvijn als zielzorger*. Ned. vertaling van 'Calvin, directeur d'âmes (Straatsburg 1947) door A. J. A. Mondt-Lovink. Nijkerk z.j.; p.96.

(Ps. 77:10). En in deze nood waarin zij dreigen om te komen, blijft hun dan nog maar één houvast over. Dat is Hij Die voor hen de schande en de verwerping van Gods gericht onderging en daarin één beslissende stap verder ging; zo ver als een mens niet behoeft te komen, wanneer hij althans op deze Christus leerde hopen.

Verzet of gelatenheid

En wat zal nu onze houding moeten zijn, wanneer wij te maken krijgen met een intensivering van het leed en een toespitsing van het kruislijden in de navolging van Jezus? Men spreekt vandaag over het leed als onrecht dat ons wordt aangedaan en waartegen wij ons hebben te verzetten. Aanvaarding van het lijden als een door God opgelegd kruis schijnt contrabande. De christelijke leer van een lijdzaam en geduldig dragen van het leed moet plaatsmaken voor een revolutionaire en grimmige levenshouding, waarbij alle nadruk valt op de menselijke verantwoordelijkheid. Daarin is er geen sprake van buigen onder het kruis, maar veeleer van zich verzetten.

Daartoe moet de mens het lef hebben. De atheïst Nietzsche heeft dat indertijd zo onder woorden gebracht.

De rang van een mens werd volgens hem bepaald door de mate waarin hij in staat was om te lijden. Maar dan niet in staat om te lijden in de zin van: bukken onder de gesel van een God Die ons het kwade toedeelt. Nee, dat is volgens Nietzsche maar een slavenmoraal. Daardoor zou de mens alleen maar bewijzen, dat hij het leven niet aandurft. En hemelverlangen is volgens Nietzsche het antwoord op de wrok die de mens ten aanzien van het mislukte leven heeft. Men vlucht dan weg in dat hemelverlangen en vergeet, dat men temidden van al de sociale ellende ook nog een taak heeft.⁶

Wie echter zijn Bijbel kent, weet dat deze leer van de gebalde vuist die het ook in onze dagen weer zo goed doet, niet uit God is. De Bijbel zegt ons onomwonden, dat wij de nek hebben te buigen, te verdragen, te dulden. Wie deze woorden uit het woordenboek van zijn leven schrappen wil, schopt uiteindelijk tegen het kruis van Christus.

Maar betekent dat nu, dat een christenmens zich altijd maar gedwee en gelaten bij de huidige stand van zaken moet neerleggen? Bestaat er ook niet zo iets als een valse lijdelijkheid die christelijk schijnt, maar in feite meer puur heidendom is?

Men hoort dan nog wel eens zeggen: 'Je moet het maar nemen, zoals 't valt'. 'Het wordt je niet door mensen aangedaan.' 'Berust er maar in.' 'Tanden op elkaar.' Aan een meisje, dat bij een ongeval haar been ernstig verbrijzeld had, werd eens gevraagd: 'Hoe ben je daar nu onder?' 'Ach', zei ze, 'het helpt toch niet, al verzet je je er tegen.' 'En als dat nu eens wel zou helpen', werd haar daarna gevraagd. Waarop ze antwoordde: 'Dan weet ik nog zo net niet wat ik zou doen'.

---

⁶ Friedrich Wilhelm Nietzsche werd geboren op 15 oktober van het jaar 1844 en stierf op 25 augustus 1900. Hij leerde 'een polytheïstische vergoddelijking van een wereld die zich voortdurend ontwikkelt en verandert'. Bekend is zijn idee van 'de dood van God als de samenvatting van de afbraak van alle overwonnen eeuwige waarden en waarheden en de Übermensch als de figuur waarin verbeeld wordt in welke nieuwe staat de mens zal komen door deze radicale affirmatie'. Aldus Paul van Tongeren in 'Friedrich Nietzsche, *Leven en werk* (Radboud Universiteit Nijmegen; Internetsite)

Er zijn gemaskerde zielen die met een cynische glimlach het kruis dragen, terwijl het van binnen vloekt. Dat is meer een boeddhistische monnikengelatenheid, waarbij het eeuwige nirwana (niets) de oplossing voor het lijdensvolle leven is. Was ik maar dood! Of het is een soort stoïsche apathie, waarin men alle aandoeningen, hetzij vreugdevol, hetzij verdrietig, de baas wil zijn door er hoogmoedig boven te staan. Men is immuun voor het leed.

Dat zijn mensen met eelt om hun ziel. Maar deze doffe berusting is niet het christelijke kruis - dragen.

Lijdzaamheid is nog wat anders dan lijdelijkheid. Een christenmens is iemand die onder het kruis lijdt, die ook met de grote Kruisdrager op zijn tijd weent (bv. bij Lazarus' graf) en bidt (zoals in Gethsémané): 'Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan! Doch niet, gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt' (Matth. 26: 39).

Hij zal er ook alles aan willen doen om het kruis in het leven van anderen draaglijk te maken en zo mogelijk weg te nemen. Maar hij is tegelijk de mens die roemt in de verdrukkingen, omdat hij in de zwaarste wegen van kruis en druk mag weten: 'Niets zal mij kunnen scheiden van de liefde van God in Christus Jezus, onze Heere' (Rom. 8: 39).

Verzet of gelatenheid?

Geen van beide. Maar lijdzaamheid, lankmoedigheid, geduld. Jakobus schrijft in zijn brief (5:11): 'Ziet, wij houden hen gelukkig, die verdragen; gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord en gij hebt het einde des Heeren gezien.' Vgl. Job 42:12. Het laatste kan worden verstaan als: en waar de Heere het in het leven van Job allemaal op liet uitkomen. 'Dat de Heere zeer barmhartig is en een Ontfermer'. Met deze woorden spoort de apostel allen die moeten lijden aan om Christus' wil tot verdraagzaamheid en geduld. Neem een voorbeeld aan de grote lijder Job. Let erop, hoe de Heere tenslotte alles goed met hem maakte. Zie ook Hebr. 12:2vv.

Als we dit voor ogen hebben, is het ook mogelijk, dat we 'de Heere dagelijks navolgende, ons kruis vrolijk dragen, Hem aanhangend met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde..' (aldus het gebed voor de dopeling in het doopsformulier).

Dat gaat meestal niet zonder slag of stoot. 't Gaat met strijd gepaard. Maar het is een kant van de navolging, die moeilijk in het christenleven kan worden gemist.

Soevereiniteit van God en onze strafwaardigheid

Maar nu is ons - om werkelijk de zin van het lijden op de kruisweg achter Jezus aan te kunnen verstaan - voor alle dingen nodig, dat wij een blijvend besef hebben van Gods soevereiniteit en van de strafwaardigheid van ons bestaan, ook nadat God Zijn genade in ons verheerlijkte. Als wij ooit iets hebben ingeleefd van de majesteit van God en de ernst van Zijn toorn over de zonde, waarmee Hij Zijn geliefd Kind Jezus tot in het hart trof, vergaat ons de lust om God van onrecht te betichten, wanneer Hij ons de bitterheid van de zonde in de herinnering brengt door Zijn straffen.

Vanuit dat besef heeft Calvijn in zijn Institutie geschreven over het lijden. 'Daarom moet zo dikwijls als wij getroffen worden, terstond de herinnering aan ons vroegere leven ons in de geest komen. Zo zullen wij zonder twijfel bevinden, dat wij iets bedreven hebben, dat een dergelijke kastijding verdiende' (Inst. III. 8, 6).

Ook het huwelijksformulier achter in ons kerkboek zet daarmee in. Het is een merkwaardig begin op een zo blijde dag als die van de huwelijksluiting: ‘Aangezien de gehuwden gewoonlijk velerlei tegenspoed en kruis van-wege de zonde overkomt...’.

Herinnering aan onze zwakheid

Daar komt nog iets bij. Calvijn spreekt in het derde boek van zijn Institutie over het dragen van het kruis als een deel der zelfverloochening. En hij zegt dan, dat wij ook voortdurend herinnerd moeten worden aan onze zwakheid, omdat wij een hart in ons omdragen, vol dwaas en ijdel vertrouwen des vleses en halsstarrige trots. ‘Dus teistert God ons of met schande, of armoede, of verlies van dierbaren, of ziekte, of andere rampen...’

Wij moeten constant geoefend worden in de betrachtting van nederigheid. Hoe vaak staan we in eigen kracht: ‘Tanden op elkaar! Ik sla me er wel door heen!’ Maar als Gods aangezicht zich maar een ogenblik verbergt, worden wij verschrikt’ (Ps. 30:8).

Wij moeten aan de grond gehouden worden. Zich verheffen en verwilderen zijn gevaren die ook het christenleven bedreigen. Wij gelijken om een beeld van Calvijn in dit verband te gebruiken op ‘weerbarstige paarden die, wanneer ze enige dagen zonder arbeid te verrichten gemest worden, daarna vanwege hun wildheid niet getemd kunnen worden en hun berijder niet dulden, ook al gehoorzaamden ze vroeger aan zijn besturing’.

Gelijk een vader doet ...

Moesten deze dingen op zich zelf al genoeg zijn om ons ervan te overtuigen, dat het lijden in de navolging van Jezus niet zinloos is, hoe veel te meer worden wij daarvan verzekerd, wanneer we in het kruis, dat Gods hand ons op de schouders legt, Zijn Vaderlijke hand bespeuren.

Bastaarden, onechte kinderen mogen soms zonder kastijding leven Het is het beste niet, als wij nooit eens door God onder handen genomen worden. Het is het beste niet, als wij permissie krijgen om naar hartelust te dartelen in de zonde.

Bastaarden worden niet getuchtigd. En als zij getuchtigd worden, bijten ze als een hond in de stok waarmee zij gelagen worden. Zij worden met de dag hardnekkiger. Maar God houdt Zijn kinderen kort, ‘opdat zij met de wereld niet zouden veroordeeld worden’ (1 Kor. 11:32). Dat is genade.

Want de Heere houdt Zijn kinderen daardoor ook dicht bij Zich. Wij worden, als het goed is, door al het leed dat ons op onze levensweg overkomt, met des te meer kracht teruggeworpen op de genade van Hem Die ons uit de duisternis trok tot Zijn Goddelijk licht.

Dan kussen we de roede waarmee we geslagen zijn. Want: ‘Alle dingen moeten medewerken ten goede, *namelijk* voor degenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn’ (Rom. 8 : 28).

Hoe zwaarder het kruis, hoe groter de genade (Adèle Kamm)

Daar komt nog iets bij. ‘Gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord’, schrijft Jakobus in zijn brief. Al de machten van de hel hebben aan Job getornd, maar tevergeefs. God liet in deze grote lijder zien wat het geloof, door Zijn hand gewerkt en versterkt, vermag.

Gods kind mag erop rekenen, dat, waar ‘God de last zwaarder maakt, Hij ook sterker schouders geeft’ (zo Calvijn tot de Falais).⁷ Het is niet Gods bedoeling om ons door het kruis te verpletteren. Als wij maar door de knieën gaan. Dan blijft er aanbidding over. En in Gods

---

⁷ Zie Jean-Daniel Benoit, *a.w.* blz.95.

kracht dulden we het dan, ja tarten satan en duivel, dood en hel. Ik heb al bij heel wat ziekbedden gestaan, waar de genade van Gods gemeenschap klaarder blonk dan in het leven van hen die van een kruis weinig of niets wisten.

Hoe zwaarder het kruis, hoe groter de genade.

Laat ons niet vergeten, dat wij op aarde vaak tegen de verkeerde kant van het borduurwerk van ons leven zitten aan te kijken. Daar zien we alleen afhechtingen en knopen en daar is geen patroon in te ontdekken. Maar als we het borduurwerk van de goede kant, vanuit de eeuwigheid mogen zien, zullen we moeten zeggen, dat er geen kruissteek te veel in zit.

Er wordt nogal eens gesproken over zinloos lijden. En wie kan de zin van het lijden altijd maar ontdekken? Maar zullen we niet vergeten, dat als een kruis voor een lijder zelf niet van voordeel schijnt te zijn, daarom een ander er nog wel door gezegend kan worden. Hoeveel martelaren zijn het middel in Gods hand geweest om anderen tot geloof in de Heere te brengen?

Adèle Babut schreef eens aan haar broer, Adolphe Monod, die predikant in Genève was en een diepe geestelijke crisis doormaakte (het was in de tijd, dat zij haar innig geliefd dochtertje door de dood moest verliezen): ‘Toen ik geknield naast haar bedje lag, Adolphe, dacht ik aan jou en ik weet zeker, dat het God was Die in Zijn oneindige goedheid tot mijn verscheurde hart sprak, dat mijn beproeving ook voor jou tot een zegen kon worden, dat de smart van je zuster het begin kon zijn van de geloofsvrede, die wij voor jou zo vurig begeren’.⁸

Als wij achter Jezus aan moeten lijden, laat ons dan niet alleen denken aan het nut dat het voor onszelf hebben kan, maar ook aan de zegen die anderen daardoor kunnen deelachtig worden.

‘Vrolijk dragen’

De lijdzaamheid onder het kruis in de navolging van Jezus wordt daar het beste beoefend, waar men leert afsterven aan zijn aardse begeerten, aan zichzelf en aan zijn eigenliefde. En daar wordt dan ook het heimwee naar de hemel aangewakkerd. Zo wordt de ‘conformitas’ (de gelijkvormigheid) aan Christus, vooral in tijden van druk en vervolging een oorzaak van vreugde.

Het kruis is niet zo zwaar meer, als de ogen open mogen zijn voor Hem, Die de prikkel uit het lijden heeft weggenomen, doordat Hij aan Zijn kruis de schuld en de toorn van God droeg. Dat deed Hij plaatsvervangend. Hoe zwaar dan nu ook het kruis moge zijn, dat God een volgeling van Christus op de schouders legt, God straft daarin niet opnieuw de zonde af.

Hij drukt ons alleen steeds dieper in de sporen van de overste Leidsman en Voleinder des geloofs. En geeft het vreugde aan al Gods kinderen om te mogen hopen op de gemeenschap met Christus in Zijn heerlijkheid, dan achten zij het ook een voorrecht nu reeds met Hem één te mogen zijn in Zijn lijden. Het kruis is mede een bewijs van Zijn genade. Daarom mogen ze het vrolijk dragen. Het kruis, daar hoeft geen christenmens zich voor te schamen.

Guydo de Bres, de opsteller van de Nederlandse Geloofsbelijdenis vond het kruis zijn eer. In een brief aan zijn moeder schrijft hij vanuit zijn gevangenis, wachtend op de terechtstelling: ‘O, wat een eer! Zelfs aan de engelen verleent God de eer niet voor Zijn Naam te lijden. En

---

⁸ Jean-Daniel Benoit, *a.w.* blz.105

wie ben ik, dat mij deze eer geschonken wordt? Inderdaad, ik ben verrukt over de hemel, als ik deze dingen beschouw'.⁹

Ja, zo mag het lied van McCheyne ons over de lippen komen:

Nu reis ik getroost onder 't heiligend kruis
naar 't erfgoed daar boven in 't Vaderlijk huis.
Mijn Jezus geleidt mij door d' aardse woestijn.
'Gestorven voor mij', zal mijn zwanenlied zijn.

Navolging door gehoorzaamheid (wandelen in het licht)

Op nog een aspect van de navolging moet ik tenslotte wijzen: het aspect van de gehoorzaamheid. Ook dat is iets, dat wezenlijk bij de navolging van Christus behoort. Hoezeer het volgen van de Heere Jezus ook betekent, dat wij geestelijk steeds meer verenigd worden met de Zaligmaker, dat houdt toch niet in, dat het slechts een zaak is van de binnenkamer alleen. Integendeel, Jezus' weg loopt dwars door het gewone dagelijkse leven. En willen wij Hem volgen, dan zal dat moeten geschieden midden in de wereld, waarin wij staan, in een praktijk van ware godzaligheid.

Navolging is geloof, zelfverloochening en lijdzaamheid. Welnu, hoeveel goede raad wij ook vinden in een boekje als dat van Thomas A Kempis over de 'imitatio Christi', nuttig voor onze geestelijke oefeningen in de verborgen omgang met God, het komt toch in alles vooral ook aan op een daadwerkelijke gehoorzaamheid in de praktijk van het dagelijkse leven. En dat alles ten nauwste verbonden met het geloof dat God goddelozen rechtvaardigt.

'Wie Mij volgt', zei Jezus, 'zal in de duisternis niet wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben' (Joh. 8:12).¹⁰ Nu, niet zodra heeft dit Licht ons pad beschenen, of we ontdekken, hoeveel zonden er zijn, die wij te betreuren en te bestrijden hebben. Het is als met een zonnestraal die door het venster in een stoffige kamer valt. Er dansen duizenden stofdeeltjes in rond. Die waren er tevoren ook. Maar eerst nu zien we ze. Zo is het ook, als genade ons bestraalt. Maar er komt ook werk aan de winkel. 'Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?!' (Hand. 9:6a).

In de navolging van de Heere Jezus komt het er ook op aan, dat wij leren wandelen naar Gods geboden. Jezus volgen, dat is aan Zijn lippen hangen om elke dag maar weer opnieuw troost te putten uit Zijn Woord. Maar het is ook in Zijn voetstappen gaan en zoeken te leven naar Gods welbehagen. Vgl. 1 Petr. 2:21. Het is het juk van Christus op zich nemen. En dat is zacht. Het is Zijn lastdrager zijn. Die last is licht.

Als wij nu tenslotte proberen deze navolging van Christus door een leven van gehoorzaamheid onder één noemer te brengen, dan komen we altijd weer uit bij dat waarop de apostel Johannes zoveel nadruk heeft gelegd: 'Hebt elkander lief'. Men vertelt, dat de grijze Johannes in Efeze dat zoveel keren herhaalde dat zijn discipelen er tenslotte moe van werden

---

⁹ A. D. R. Polman, Onze Nederlandse Geloofsbelijdenis. Kampen., deel 1

¹⁰ Uit Word Pictures (Bible Works): ' So Isa 60:19. At the feast of tabernacles in the Court of the Women where Jesus was on this day (8:20) there were brilliant candelabra and there was the memory of the pillar of cloud by day and of fire by night. But with all this background this supreme and exclusive claim of Jesus (repeated in 9:5) to being the light of the whole world (of Gentiles as well as of Jews) startled the Pharisees and challenged their opposition.'

en zeiden: ‘Hebt u niets anders te zeggen?’ ‘Nee, niets anders’, antwoordde Johannes dan, ‘want dat is het werkelijk, dat de Meester van ons vraagt’.

En als wij daar dan tenslotte enkele voorbeelden van willen geven, laat ons dan allereerst denken aan het gezins- en huwelijksleven.

- Hoe komt het, dat er vandaag zoveel huwelijken stuk gaan? Is het niet, omdat de zelfverloochenende, kruisdragende liefde zoek is? Die is in geen enkel mensenhart te vinden. Die is er alleen, wanneer wij iets van het wonder hebben leren verstaan, dat God een vijand genade bewijst in Christus. Maar dan is het heel vaak ook nog uit te houden met een man of vrouw die twee jaar na de huwelijksdag al zo tegen valt, dat men over de kleinste dingen van het leven een huis vol met ruzie zou kunnen krijgen. Wie niets van de navolging van Jezus verstaat, zegt in zo'n geval spoedig: ‘We gaan maar uit elkaar. 't Lukt tussen ons toch niet meer.’ En de kinderen, ja de kinderen ... ? Wie weet daar raad mee? In elk geval lijkt het huwelijk duurzaam ontwricht. De rechter spreekt een echtscheiding uit. En de kerk zal straks haar sanctie wel geven aan een tweede huwelijk door dat kerkelijk te bevestigen.

Duurzame ontwrichting. Hoe kan het anders, als wij geen navolgers van Christus geworden zijn. Een volgeling van Jezus mag doorgaan met de liefde, ook als die van één kant moet komen, altijd maar weer van de zijne of hare alleen. Dat hebben zij immers van hun Meester geleerd.

- Nog een voorbeeld. Iemand heeft ons een hak gezet. Wij voelen ons zeer benadeeld. Onze eer is door het slijk gehaald. We kunnen er niet van slapen. Ons leven is vergald. Er is maar één oplossing. Elke keer als we die man tegen komen, het hoofd omdraaien, hem negeren, het proberen te vergeten desnoods. Diep in ons hart zeggen we: ‘Maar ik vergeef het hem nooit! Vergeten kan ik dat niet meer.’ En inmiddels zingen we van Zondag tot Zondag als trouwe volgelingen van Jezus: ‘God heb ik lief...’. Maar hoe kunnen we God liefhebben, die we nooit gezien hebben en onze naaste die wij wel zien, haten? Wij moeten van vergeven weten. Dat wil zeggen: weten, dat er bij God vergeving is, altijd geweest. Dat is een ondoorgrondelijk geheim. Maar ook van vergeven weten in die zin, dat een ieder zijn broeder zijn misdaden vergeeft. Wie het laatste niet kan, kan ook niet een volgeling van Jezus heten. Want in het gevolg van deze Meester gaat de moraal van de oude Adam eraan: ‘Oog om oog, tand om tand’. Daar wordt het: ‘Doet wel degenen die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld doen en die u vervolgen’ (Matth. 5 : 44).

Wie Jezus zo volgt, loopt niet in het donker. En als één van hen die deze regels lezen, misschien toch in het donker loopt, laat hij zich dan afvragen, of hij het al wel geleerd heeft om Jezus in de praktijk van zijn dagelijkse omgang met anderen te volgen, zoals Hij het van ons vraagt, gehoorzaam aan Zijn gebod: ‘Dit gebied ik u, opdat gij elkander liefhebt’ (Joh. 15:17). Een christenmens zal zich nog eerder duizend keer de lippen stukbijten dan dat hij onvriendelijk wil zijn tegenover zijn medemens.

Of wij dan maar over ons moeten laten lopen? Of we de waarheid niet eens zeggen mogen? Behandel uw tegenstander eerlijk. Wijs hem op de rechterstoel van Christus, waarvoor hij moet verschijnen. Maar doe het niet om uzelf op hem te wreken. Lijd liever onrecht. Wat men ons aandoet, hoe erg het ook zij, kan nooit zo erg zijn, als wat wij met Jezus en God hebben gedaan.

Houdt vrede onder elkaar. Jezus volgen, dat is in de liefde wandelen. In huwelijk en gezin. Op de fabriek en het kantoor.

‘Wie Mij volgt’, zei Jezus, ‘loopt niet in het donker’. Zo'n mens ziet de Meester op de weg voor zich uit, Hem Die ‘vrolijkheid en licht heeft voor alle oprechte harten’ (Ps. 97:7 ber.). ‘Leert van Hem. Hij is zachtmoedig en nederig van hart. Zo zult u rust vinden voor uw zielen’ (Matth. 11:29).

Navolgen (Gr. 'mimeomai'; mimètès) in het apostolisch spoor

En dan nog een ding tot slot. De apostel Paulus roept in zijn brieven telkens weer zijn gemeenten op om navolgers van God te zijn. Maar ook zichzelf stelt hij daarbij tot voorbeeld. En dat niet om zijn persoon of bepaalde kwaliteiten, waarin hij zou uitblinken boven anderen. Nee, Paulus doet dat, omdat Hij zich een apostel weet met de autoriteit van een gezondene. Wanneer zijn lezers zijn voorbeeld volgen, dan geven ze daarin blijk deze autoriteit te aanvaarden. Hem volgen, betekent ook, dat ze bereid zijn om te delen in zijn lijden om Christus' wil: een ‘kruisvormig leven’. Het houdt ook in, dat zij steeds het welzijn van hun naasten zoeken. En wanneer zij de apostel dan in leer en leven volgen, is dat ten diepste een volgen van Hem Die Paulus zond om zo ook navolgers te zijn van de gemeenten Gods in Judea. Vgl. Fil. 3:17; 1 Kor. 4:16; 11:1; 1 Thess. 1:6; 2:14; 2 Thess. 3:7, 9.

De gemeente moet geen kunstig verdichte fabelen navolgen (2 Petr. 1:16). Ze mag navolgers van het goede worden (1 Petr. 3:13). Zo ook Gaius in 3 Joh.:11. En zo navolgers Gods (Ef. 5:1)

Gedenkt uw voorgangers die u het Woord Gods gesproken hebben en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hun wandeling’ (Hebr. 13:7; vgl. Hebr. 6:12).